

บทคัดย่อ

การคมนาคมที่มีประสิทธิภาพนั้นเป็นปัจจัยสำคัญต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยระบบคมนาคมที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องประกอบไปด้วยนโยบายทางกฎหมายที่เหมาะสม ในประเทศไทยนั้นการคมนาคมทางบกเป็นการคมนาคมรูปแบบหลักของประเทศ แต่นโยบายทางกฎหมายซึ่งปรากฏในหลักการจัดเก็บภาษีประจำปีรถยนต์และค่าธรรมเนียมการใช้ถนนนั้นยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร กล่าวคือระบบจัดเก็บในปัจจุบันนั้นมิได้คำนึงถึงแนวคิดในการสะท้อนต้นทุนจากการใช้อย่างแท้จริง

ความไม่เหมาะสมนี้ก่อให้เกิดผลกระทบสามประการหลักด้วยกัน ประการแรกคือ ความด้อยประสิทธิภาพในการควบคุมการใช้ถนนเนื่องจากไม่สามารถใช้ระบบการจัดเก็บดังกล่าว เป็นมาตรการควบคุมการใช้ถนนได้ ซึ่งการขาดมาตรการควบคุมนี้มีได้เพียงแต่ก่อให้เกิดปัญหา จราจรติดขัดเท่านั้นแต่ยังก่อให้เกิดปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่นการขาดดุลการค้ากับ ต่างประเทศจากการนำเข้ารถยนต์และการเพิ่มขึ้นของปริมาณการนำเข้าน้ำมันดิบจาก ต่างประเทศ นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของปริมาณการจราจรยังก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศและ เสียง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ ส่วนผลกระทบประการที่สองนั้น คือความไม่เป็นธรรมซึ่งเกิดขึ้นกับผู้ใช้นถนน เพราะระบบซึ่งไม่สามารถกระจายภาระจากการใช้ อย่างเป็นธรรม ส่งผลให้ผู้ใช้นถนนซึ่งก่อภาระจากการใช้มากนั้นมิได้เป็นผู้รับภาระที่ตนก่อขึ้นอย่าง แท้จริง เนื่องจากภาระดังกล่าวถูกผลักโดยอ้อมให้ตกแก่ผู้ใช้นถนนกลุ่มซึ่งก่อภาระดังกล่าวเป็น สัดส่วนที่น้อยกว่า และประการสุดท้ายคือการขาดประสิทธิภาพของระบบแสวงหารายได้ซึ่งไม่ สามารถหารายได้อย่างเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงระบบการคมนาคม ซึ่ง ปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ สามารถแก้ไขได้โดยการปรับปรุงหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีประจำปี รถยนต์ ประกอบกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ถนน

การศึกษาวិทยานิพนธ์ในเรื่องนี้ มุ่งศึกษาถึงความเหมาะสมในการปรับปรุงหลักการ จัดเก็บภาษีประจำปีรถยนต์ตามพระราชบัญญัติรถยนต์และพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ของการนำระบบจัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ถนนมาบังคับใช้ ดังนั้น ลักษณะของการศึกษาจึงเป็นการศึกษาในเชิงวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบ ดังกล่าว วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงศึกษาถึงหลักการทั่วไปของภาษีประจำปีรถยนต์และค่าธรรมเนียม การใช้ถนน โดยเริ่มต้นศึกษาจากความหมาย ประเภท และแนวคิดพื้นฐานในประเด็นดังกล่าว โดยศึกษาทั้งหลักการซึ่งจัดเก็บอยู่ในประเทศไทยและต่างประเทศ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางใน การปรับปรุงหลักการจัดเก็บภาษีประจำปีรถยนต์และแนวทางการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ถนน ในประเทศไทย รวมถึงวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกโดยใช้แนวคิดในการกำหนด

นโยบายจัดเก็บ โครงสร้างระบบและการบริหารจัดการ ตามกฎหมายต่างประเทศเป็นหลัก
ประกอบการพิจารณา

จากการศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่า สมควรปรับปรุงหลักการจัดเก็บภาษี
ประจำปีรถยนต์และนำหลักการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ถนนมาบังคับใช้ โดยแนวทางการ
ปรับปรุงระบบจัดเก็บภาษีและกำหนดเงื่อนไขการจัดเก็บค่าธรรมเนียมนั้นควรอ้างอิงกับต้นทุนซึ่ง
ผู้ใช้นั้นแต่ละรายก่อขึ้นจากการใช้ ดังนั้นจึงควรปรับปรุงหลักการในพระราชบัญญัติรถยนต์โดย
ยกเลิกการให้สิทธิประโยชน์ที่ได้ให้แก่รถยนต์นั่งไม่เกิน 7 คน และจัดเก็บภาษีประจำปีจากรถ
จักรยานยนต์ตามประเภทเครื่องยนต์โดยแบ่งเป็นเครื่องยนต์สองจังหวะและสี่จังหวะ ส่วนกรณีการ
ปรับปรุงพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกนั้น ควรกำหนดการกระจายภาระภาษีให้เป็นธรรมยิ่งขึ้น
โดยให้อัตราภาษีก้าวหน้าเพิ่มขึ้นอย่างเป็นธรรมสอดคล้องกับน้ำหนักรถยนต์ ประการต่อมาควร
จัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ถนนเพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมการใช้ถนน โดยจัดเก็บในระบบ
อิเล็กทรอนิกส์และกำหนดฐานในการจัดเก็บเป็นสองลักษณะคือ ความหนาแน่นของปริมาณการ
จราจรหรืออัตราส่วนการทำลายพื้นผิวถนน โดยให้บังคับจัดเก็บควบคู่ไปกับภาษีประจำปีรถยนต์

นอกจากนี้ เพื่อให้ระบบจัดเก็บมีความเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สมควร
ปรับปรุงระบบบริหารจัดการบางประการ ประการแรกควรให้อำนาจหน่วยงานจัดเก็บภาษีและ
ค่าธรรมเนียมในการหักค่าใช้จ่ายอันจำเป็นซึ่งเกิดขึ้นจากการดำเนินการจัดเก็บ ประการต่อมา
ควรปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณภาษีและค่าธรรมเนียมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดย
จำกัดการใช้จ่ายได้ภาษีประจำปีรถยนต์ซึ่งโดยหลักนั้น งบประมาณอันได้จากภาษีประจำปีรถยนต์
ควรใช้ไปแต่เฉพาะการพัฒนากระบวนคมนาคมในท้องถิ่นเท่านั้น ส่วนในกรณีค่าธรรมเนียมการใช้
ถนน ควรจัดสรรงบประมาณผ่านระบบกองทุนถนน โดยกำหนดเป็นกองทุนระดับจังหวัดซึ่งอยู่
ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการระดับประเทศ และประการสุดท้ายควรรวมหลักการของ
พระราชบัญญัติรถยนต์และพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อลดความสับสนใน
การใช้กฎหมายทั้งสองฉบับ